

- *volenti non fit iniuria*
- *riskju inerenti f'attivitá ta' divertiment*
- *eżenzjoni mir-responsabilitá ta' provvidur ta' servizz min-negliġenza tiegħu*

QORTI ĊIVILI

PRIM' AWLA

ONOR. IMHALLEF

GRAZIO MERCIECA LL.D.

Rikors Nru 663/12GM

**Edward Farrugia
Wismayer ID543191M**

vs

**Ronald Agius ID369872M
Brian Dingli ID
527371M**

Seduta tal-10 ta' Jannar, 2019.

Il-Qorti,

Rat ir-Rikors Maħluf ta' l-attur li permezz tiegħu wara li ppremetta illi:

1. fis-6 ta' Lulju 2010 kien involut f'incident fil-bajja ta' l-Għadira waqt li huwa kien riekeb *sausage ride* pprovduta, operata u organizzata mill-konvenut Ronald Agius u miġbuda minn *speedboat* misjuqa mill-konvenut l-ieħor Brian Dingli.

2. l-incident seħħ minħabba negligenza, imperizja, traskuragni u nuqqas ta' tharis tar-regolamenti u tal-ligi da parti ta' l-konvenuti, inkluż iżda mhux limitatament minħabba li l-*speed boat* li kienet qed tiġbed is-*sausage* giet misjuqa b'mod għal kollox perikoluż mill-konvenut Brian Dingli u b'hekk il-konvenut Ronald Agius ipprovda servizz lill-attur li kien għal kollox perikoluż u naqas li jiżgura s-sigurta' tal-attur tant li korra gravament kif ser jigi ppruvat waqt it-trattazzjoni tal-kawza.

3. b'konsegwenza tal-incident l-attur soffra ġrieħi u diżabilita' permanenti kif jirriżulta miċ-ċertifikat mediku anness, kif ukoll diversi spejjeż, telf ta' qlieġh, danni *lucrum cessans* u danni oħra.

4. l-attur interpella għalxejn lill-konvenuti sabiex jersqu għal-likwidazzjoni u hlas tad-danni minnu sofferti b'konsegwenza ta' l-imsemmi incident permezz ta' interpellatorja tal-10 ta' Settembru 2010 u anki permezz ta' ittra uffiċjali tal-1 ta' Novembru 2011.

talab lil din il-Qorti:

1. tiddikjara illi l-konvenuti *in solidum*, jew min minnhom, huma responsabbli għall-incident u d-danni konsegwenzjali.

2. tillikwida l-istess danni.

3. tikkundanna lill-konvenuti *in solidum* bejniethom, jew min minnhom, iħallsu lill-attur dawn id-danni.

Bl-ispejjez komprizi dawk ta' l-ittra uffiċjali tal-1 ta' Novembru 2011 u bl-imghax legali sad-data tal-ħlas effettiv;

Rat it-Twegiba Mahlufa tal-intimati illi:

1. l-ewwel talba għandha tiġi miċhuda billi l-incident *de quo* seħħ unikament riżultat tal-imprudenza, imperizja u negligenza tiegħu stess, minghajr ebda htija tal-konvenuti.

2. di fatti, hekk kif ser jirriżulta waqt it-trattazzjoni tal-kawza, kien irrikorrent stess, bl-aġir irresponsabbli tiegħu, illi stieden l-incident *de quo volenti non fit injuria* [Dok. RA1].

3. għalhekk, it-tieni talba għandha tiġi miċhuda billi m'hemmx danni x'jiġu likwidati favur l-istess rikorrent. Fi kwalunkwe kaz u **minghajr preġudizzju għall-premess**, l-entita tad-danni pretiżi hi kkontestata u għaldaqstant l-istess għandu jagħmel il-prova tad-danni skond il-liġi.

4. it-tielet talba għandha ukoll tkun miċhuda billi l-eċċipjenti m'għandhom ikunu mgieghlin iħallsu ebda danni;

Rat in-nota ta' sottomissjonijiet tal-attur datata 31 ta' Lulju 2018 u dik responsiva tal-konvenuti datata 17 t' Ottubru 2018;

Semgħet ix-xhieda bil-gurament;

Rat id-dokumenti esebiti u l-atti l-oħra kollha tal-każ;

Ikkunsidrat:

I. IL-FATTI

Illi l-attur kien jaħdem bhala *leader* ma' *Easy School of Languages* li hija skola fejn tghallem l-Ingliż lil studenti barranin u fl-istess waqt torganizza attivitajiet sabiex ikunu jistgħu jżuru lil Malta. Xogħol l-attur kien li jiehu hsieb lill-istudenti waqt attivitajiet organizzati mill-iskola u jara illi m'għandhom l-ebda problema. L-incident seħħ fis-6 ta' Lulju 2010 ġewwa l-bajja tal-Għadira meta grupp ta' studenti staqsew lil attur biex jakkumpanjahom għal-*banana ride* offruta mill-konvenut Ronald Agius peress illi l-iskola kienet teziġi illi jkun hemm *leader* preżenti mal-istudenti f'kull attivita`;

Illi din ir-rikba kienet tikkonsisti f'dawra fuq *inflatable sausage* li jkun miġbud minn *speedboat*. Qabel rikbu, l-konvenut Ronald Agius tahom *life jacket* u fissanhom l-istruzzjonijiet u prekawzjonijiet. Il-grupp kollu **ffirma skrittura** li taqra hekk:

"1. Pay attention to and follow the instructions that will be given on how to ride.

“2. Clients using the facilities are to wear a life jacket and fasten it securely.

“3. Clients are not to jump off the ride until the ride has terminated.

“4. Clients should not attempt to swivel the inflated object being ridden.

“5. It is very important to observe all instructions given because all inflatable rides are taken at the rider’s own risk”¹;

Illi r-rikba damet xi għoxrin minuta u tant hadu gost illi l-istudenti xtaqu li jergħu jagħmlu ohra. Fil-fatt hekk gara u xi sagħtejn u nofs wara l-attur reġa’ mar għat-tieni rikba iżda qabel it-tieni rikba ma giex mitlub jiffirma bhal qabel għalkemm l-attur fil-kontro-eżami tiegħu² jixhed illi ma kellux għalfejn spjegazzjoni ohra tal-istruzzjonijiet li ġew mogħtija lilu qabel l-ewwel rikba. Għat-tieni rikba intalbu sabiex Owen Bonello, kollega tal-attur, joqgħod bilqegħda fuq l-*speedboat*, jħares lura lejn l-*inflatable sausage*, sabiex ikun jista’ josserva x’ inhu jigri³. Is-sewwieq ta’ din ir-rikba kien il-konvenut Brain Dingli. Skont il-konvenuti, ma kienx haddiem regolari ta’ Ronald Agius imma kien jgħix fl-inħawi u iqabbd u biss meta kien ikun hemm hafna xogħol;

Illi qabel ir-rikbiet, il-konvenut Agius informa lill-grupp li ma jistgħux jagħmlu hafna movimenti lejn il-lemin jew xellug għax is-*sausage* jista’ jinqaleb. Iż-żewġ konvenuti jixhdu illi qabel it-tieni rikba, l-attur wrihom, separatament, ix-xewqa illi waqt ir-rikba, l-*banana* tinqaleb, u li filwaqt li l-provditur tas-servizz Agius kien spjegalu illi dan mhux possibbli, is-sewwieq Brian Dingli irrifjuta l-istedina tal-attur. Waqt it-tieni rikba, l-attur kien bilqegħda fuq wara nett tal-*banana*, b’saqajh fuq il-*cushion tubes* tal-ġenb u jzomm il-manku li jkun hemm fuq is-*sausage*.

1 dok RA1 a fol 21

2 fol 151

3 xhieda tal-attur a fol 155

Skond l-attur it-tieni rikba xejn ma kienet tixbah lill-ewwel waħda: bdiet b'veloċita` qawwija u s-sewwieq beda' jagħmel ċerti manuvri bil-konsegwenza li 'beda jagħtihom ċertu skossi kbar l-ewwel fuq ġenb imbagħhad fuq ieħor'⁴. Ix-xufier tad-dgħajsa beda 'jdawwar l-istess minn direzzjoni *clockwise* għal direzzjoni *anti clockwise* u dan b'ċerta heffa u għaġġla kbira u b'mod sporadiku⁵'. L-attur beda jibza' u prova jaqbad sew ħalli ma jaqax. Din il-verżjoni hija korroborata mil-kollega tal-attur Owen Bonello. Bonello jgħid ukoll illi d-dgħajsa tant kienet għaddeja b'veloċita` qawwija illi kienet maqluba fuq ġenb tant illi naħa minnhom kienet tmiss mal-ilma u beda jinkwieta għalih innifsu, għall-istudenti u għall-attur u fil-fatt staqsa lis-sewwieq hux normali illi d-dgħajsa tkun daqshekk maqluba fuq ġenb. Ma ra l-ebda manuvra azzardata, la mill-attur u lanqas mill-istudenti rekbini miegħu. Madwar ħames minuti wara li telqu mill-bajja, id-dgħajsa għamlet ċerta manuvra, hadu skoss qawwi u l-passiġġieri nbezqu kollha minn fuq is-*sausage*. Għall-kuntrarju, l-verżjoni tal-konvenut Agius hija illi d-dgħajsa kienet miexja bi dritt u mhux suppost seħħ l-ebda aċċident. Min-naħa l-oħra l-attur jixhed li s-*sausage* hija kbira ħafna u l-*cushion tubes* illi jzommu l-bilanċ tas-*sausage* diffiċli jidhlu 'l ġewwa b'xi manuvra tal-attur innifsu u fl-ebda mument ma ntilef il-bilanċ tas-*sausage* li ma nqalibx għax li kieku inqaleb, l-istudenti minn ġol-ilma qatt ma setgħu ipogġuha lura f'postha;

Illi l-Qorti ma tarax l-għala m'għandhiex temmen ix-xhieda ta' Owen Bonello li huwa estranju għall-okkorrenza tal-inċident; anke jekk seta' kellu xi konnessjonijiet mal-attur billi kien kollega tiegħu u kien impjegat mal-ġenituri tal-attur jew kumpannija tagħhom. Min-naħa l-oħra, ma temminx dak li xehdu orkestralment il-konvenuti dwar l-insistenza tal-

4 fol 48

5 *ibid*

attur li l-‘banana’ tinqaleb; anke billi huwa nverosimili li l-operatur Agius, minkejja li qal li xegħlulu l-bozoz ħomor bit-talba tal-attur, ħallieħ jirkeb bla ma talbu biex jiffirma l-iskrittura li ffirmata qabel l-ewwel rikba; u li ma qal xejn dwar dan fl-istqarrija li ta *a tempo vergine* lill-pulizija. Fl-istess stqarrija⁶, Agius jgħid li kien qiegħed jara d-dgħajsa minn fuq ix-xatt u li ra tinqaleb iżda ma jgħidx li kien qiegħed jara lill-attur jagħmel xi manuvra azzardata. Fl-ewwel xhieda tiegħu quddiem din il-Qorti, jgħid ukoll illi l-*banana* nqalbet htija tal-attur għax beda’ jixxaqleb lejn il-lemin u lejn ix-xellug permezz ta’ manuvra b’saqajh.⁷ Lanqas din il-manuvra ma semma’ mal-pulizija. Mhux biss imma: meta reġa’ xehed, Agius ammetta li fil-fatt ma rax lill-attur jitbandal: “jiena ma rajtx imma jien mill-esperjenza qed ngħidlek **x’seta’ ġara** meta bniedem wegġa’ wiċċu”⁸;

Illi jirriżulta mill-atti li la l-konvenuti u lanqas Owen Bonello ma raw lill-attur jagħmel xi manuvra azzardata;

Illi l-attur waqt l-aċċident ħass daqqa soda fuq wiċċu, fuq in-naħa tal-lemin tax-xedaq u uġiegh insapportabbli. Id-daqqa ħadha ma’ ras studenta oħra li din ukoll soffriet xi ġrieħi. Id-dgħajsa waqfet minnufih u wara ħadithom sal-bajja. L-attur kien muġuġħ ħafna u kellu d-demmm. Owen Bonello innota illi x-xedaq tal-attur kien dislokat. Sejħu għall-ambulanza u marru l-isptar. L-attur ġie operat u sabu li kellu ksur fl-għadam tal-mondibola, sinna miksura u xi laċerazzjonijiet. Xi żmien wara reġa’ ġie operat sabiex titneħħa waħda mill-*plates* li kellu f’ħalqu peress li kienet qed tikkawża xi nfjammazzjoni;

6 fol 61

7 fol 65

8 fol 174, 175

Illi jirrizulta li l-konvenut Brian Dingli ma ngħatax xi taħriġ apposta dwar xi *safety recommendations* filwaqt li fid-data li seħħ l-inċident, is-*service providers* (Costa del Sol Company Limited) kellhom l-operat sospiż għax il-liċenzja ma kinitx giet imġedda mill-konvenut Ronald Agius⁹. Giet imġedda fid-29 ta' Lulju 2010;

Illi l-Qorti ħatret bħala espert (*Periodontist*) lil Dr Robert Sammut li fir-rapport tiegħu¹⁰ irrelata illi l-attur għadu jsofri minn “*stiffness of the left temporo mandibular joint, click in the right temporo mandibular joint, minor scaring of the upper lip, loss of sensation of the right lower lip, sensitivity in the lower left mental region and loss of tooth 33*” u kkonkluda li għandu diżabilita' ta' erbgħa fil-mija (4%);

Ikkunsidrat:

II. IMPRUDENZA, NEGLIĠENZA, JEW IMPERIZJA TAL-ATTUR

Illi permezz tal-ewwel eċċezzjoni tagħhom, il-konvenuti jistqarru li l-inċident seħħ minħabba l-imprudenza, l-imperizja u n-negliġenza tal-attur, u mhux tagħhom. La kienu l-konvenuti li ressqu din l-eċċezzjoni, il-piż tal-prova kien jistrieħ fuq spallejhom. Kif diġa' tnqal, huma ma rnexxielhomx jippruvaw xi ħtija bħal din u għalhekk l-ewwel eċċezzjoni ma tistax tiġi milqugħa;

III. VOLENTI NON FIT INIURIA

⁹ xhieda ta' Dr Robert Vassallo a fol 252. Ara dok RV3
¹⁰ fol 129

Illi permezz tat-tieni eċċezzjoni, il-konvenuti jorbtu l-prinċipju tal-*volenti non fit iniuria* kemm mal-allegat aġir irresponsabbli tal-attur – li kif diġa` ntwera ma jirriżultax – kif ukoll mal-imsemmija skrittura. Fin-nota ta` sottomissjonijiet tagħhom¹¹, il-konvenuti jispjegaw din l-eċċezzjoni fis-sens li l-attur iffirmaha biex juri li kien jaf li l-attività kienet waħda riskjuża;

Illi tajjeb li qabel xejn tiġi ċċarata t-tifsira tal-aforizma msemmija:

III.A. Meta ma jkun hemm l-ebda negliġenza mill-konvenut

Fost l-oħrajn hija giet applikata f`dawn is-sitwazzjonijiet:

(i) Meta l-ħsara giet ikkawżata esklussivament mill-vittma nnifisha:

(i.i) Persuna marret taqbeż minn fuq ġebla għall-oħra fuq moll li l-istat tiegħu kien juri b`mod mill-iktar ovvjju li mhux ta` min imur fuqu ma kien haqqa l-ebda kumpens minn sid il-moll. Il-Qorti kkummentat li l-incident seħħ għaliex l-attur kien mar fejn l-ebda bniedem bil-għaqal ma kellu jmur. Lanqas ma seta` jingħad li s-sid naqas li jassigura s-sigurta` ta` min jinqeda bil-moll, għax ma setax jobsor li xi hadd sejjer jinqeda bil-moll bil-mod kif inqeda bih l-attur.¹²

(i.ii) Persuna marret tonsob faċċata ta` kamra tan-nar bil-bandiera hamra mtella` bħala twissija li kien qed jinħadem in-nar u li allura wieħed kellu jżomm `il bogħod minnha. Il-kamra splodiet u dawk li kienu jaħdmu n-nar fiha mietu. Bl-isplużjoni garrbet ħsara l-vettura tan-nassab.

¹¹ para 25 a fol 344 *et seq.*

¹² Prim'Awla : Carmel Polidano vs Korporazzjoni Enemalta : 7.12.2004

Għalxejn fittex lill-werrieta tal-mejtin għad-danni, għax il-periklu kien ġiebu hu stess billi mar fejn ma kellux imur u fejn kien jaf li kien perikoluż.¹³

(ii) Is-sinistrat huwa u jsuq motor-cycle li min silifulu kien jaf li ma kienx liċenzjat biex isuqu, tilef il-kontroll tal-mutur, ħabat u miet. Il-werrieta ma setgħux ifittxu lil sid il-mutur għaliex kien il-mejjet li ddecieda li jassumi r-riskju fuqu nnifsu, speċjalment meta wiehed iqis il-fatt li hu kien il-kawża diretta tal-incident li seħħ.¹⁴

(i.iii) Sid ta' karozza ta' ċ-ċwieviet lil minorenni biex iwassal ħabiba tiegħu id-dar. Kien jaf li hu taħt l-eta` u li ma kellux liċenzja tas-sewqan u assikurazzjoni. Ma setax ifittxu meta dan ħabat bil-karozza u għamlilha l-ħsara. Kien hu stess li ħoloq l-att illeċitu li kien kawża tad-danni.¹⁵

F'kazijiet bħal dawn, fejn wiehed ikun jaf li qiegħed jiehu riskju billi jagħmel xi ħaġa, minn jeddu u b'għarfien sħiħ tax-xorta u l-kobor tar-riskju li jkun sejjer jidhol għalih, iżda jagħmilha xorta, u jgarrab ħsara, ma jistax imbagħad jitfa' l-ħtija fuq haddiehor.

(ii) Meta l-ħsara sseħħ meta l-vittma tpoġġi lilha nnifisha f'periklu minn attivita` legittima ta' haddiehor. Spettatur ta' logħba cricket li jintlaqat minn ballun li jmur żmerċ ma jistax ifittex għad-danni billi jkun volontarjament daħal għal periklu incidental li l-ispettatur seta' raġonevolment jipprevedi f'logħba legittima.

13 John Azzopardi v George Zammit 10.10.2007 Qorti tal-Maġistrati (Għawdex) Superjuri per Maġ. P. Coppini

14 Tereza Mifsud v Emanuel Micallef 28.02.2008 Prim'Awla, per Imh. L. Farrugia Sacco

15 Manfred Alamango v Victor Agius 11.03.2015 Prim'Awla per Imh. L. Mintoff

(iii) Meta l-vittma volontarjament tieġu sehem f'attivitá minnha nnifisha perikoluza. F'logġba *boxing*, wieġed jaççetta li sejjer jaqla' daqqiet ta' ponn u jweġġa'. F'operazzjoni kirurgika li ma tirnexxix, il-pazjent ma jippretendix li jfittex lill-kirurgu. Jekk wieġed jagħti l-ġhajjut biex jiġi kkontrollat ziemel sfrattat, meta ma jkollu l-ebda ħtieġa li jaççetta r-riskju, ma jistax ifittex għad-danni jekk iwegġa' meta ž-żiemel jagħti s-salt¹⁶;

Illi proprjament, is-sitwazzjonijiet li għadhom kif issemmev ma jagħtux lok għall-applikazzjoni d-difiza tal-*volens*. Strettament, din tapplika biss meta jiġi stabbilit li l-konvenut ikun ikkommetta tort, u l-attur ikun volontarjament daġal għar-riskju ta' dak it-tort. **Fejn m'hemm l-ebda tort, ma jista' jkun hemm l-ebda difiza tal-*volens*.** Jekk *pedestrian* jaqbad u jaqsam ħesrem it-triq u jittajjar minn vettura li tkun žewġ passi 'l bogħod minnu, ma titqajjimx id-difiza tal-*volens* għaliex ma jkunx kaž fejn is-sinistrat jaççetta l-periklu kkawżat b'negligenza tas-sewwieq, imma jkun ġarrab il-konsegwenzi ta' periklu maħluq minnu nnifsu:

*“The maxim is of general application, but no question of volens arises until it is established that the defendant has committed a tort, at least a presumptive one, against the plaintiff. It is only then that the defendant need defend himself by proving that the plaintiff was volens. This, a point of considerable importance, is often overlooked and the maxim invoked where there is no occasion for its use”*¹⁷;

III.B. Definizzjoni u Elementi tad-difiza volenti non fit iniuria

¹⁶ *Cutlet v United Dairies (London) Ltd.* 1933 2 K.B. 297, 304
¹⁷ *Winfield on Tort*, 7th ed., 1963, paġna 24

Illi l-prinċipju generali huwa li:

*“A person who makes an agreement with another either expressly or by implication, to run the risk of injury caused by that other, cannot recover for damage caused to him by any of the risks he agreed to run.”*¹⁸

L-elementi tad-difiża tal-*volens* ġew identifikati hekk:

“Il-parti li tqajjem dik l-eċċezzjoni trid turi li l-parti mgarrba:

- (i) kienet aċċettat bi qbil li twettaq xi haġa li esponietha għal riskju,
- (ii) dik l-aċċettazzjoni tkun waħda volontarja u
- (iii) meta l-parti aċċettat, hija kienet tagħraf bis-sħiħ l-għamla u l-possibbiltà tar-riskju li diehla għalih.

“Dawn l-elementi marbutin u mhaddma flimkien iservu biex jaqtgħu il-ġrajja dannuża mir-rabta tagħha mal-effetti li ġġib u dan billi l-għamil tal-parti mgarrba jaqta’ r-rabta tal-kawżalità mill-għamil tal-parti l-oħra.”¹⁹ Għall-preċiżjoni, in vista ta’ dak li qalet qabel, ma’ dawn l-elementi, din il-Qorti żżid ieħor:

- (iv) li r-riskju jrid ikun frott ta’ attivita` illecita (*tort*);

Illi huwa aċċettat li l-għarfien tal-periklu ma jfissirx bilfors l-aċċettazzjoni tar-riskju: il-massima hi *volenti non fit iniuria* u mhux *scienti non fit iniuria*. Irid ikun volontarju u għalhekk meta sid iġieghel lil impjegat jagħmel xi haġa perikoluża, id-difiża tal-*volenti* ma tistax

¹⁸ L-awtur Inġliż Charlesworth fil-ktieb *The Law of Negligence* 5th Ed. p. 364 kif ikkwotat fil-kawża fl-ismijiet *Kevin Zammit vs Maltapost p.l.c.* 31.05.2011 Prim’Awla (mhix appellata)
¹⁹ *David Gathergood v Anchor Bay Leisures Limited et* – 12.03.2012, Prim’awla, per Imh. J.R. Micallef

tirnexxi għax l-impjegat ma jkunx aġixxa fuq inizjattiva tiegħu proprja.²⁰ Il-kunsens jista' jkun kemm espress kif ukoll implicitu. Ġeneralment jitqies li fejn ikun hemm ftehim espress huwa l-iktar każ ċar ta' *volenti* għalkemm, fil-liġi Ngliza, ġeneralment jista' jkun il-każ li jitqies bħala kategorija ta' difiża differenti – dik tal-esklużjoni tal-*liability* jew *disclaimer*.²¹

Illi ftehim bħal dan kien aċċettat taht il-*common law*: “*At common law... entry into a contract which exempted the defendant from liability for negligence was a complete defence and the same attitude was adopted where the claimant entered another's land by licence subject to a condition exempting the occupier from liability...*”

B'danakollu, id-difiża tal-*volens* giet limitata serjament permezz ta' diversi liġijiet statutorji: “*This remains the basic rule, but in most cases it is now heavily qualified by the Unfair Contract Terms Act 1977. Where the defendant acts in the course of his business, or occupies premises for business purposes, he cannot, by reference to any contract term or notice, exclude or restrict his liability for death or personal injury resulting from negligence.*”²² Dan ifisser li din id-difiża baqgħet tapplika bħala regola ġenerali, iżda giet eskluża fil-każ ta' ħsara lill-persuna kkawżata b'negligenza. Hekk ukoll, skont il-*common law*, persuna li taċċetta rikba f'vettura li jkollha twissija miktuba u mwahħla f'post prominenti li l-passiġġieri jivvjagġaw a riskju tagħhom, ma setgħetx tfittex lis-sewwieq għan-negliġenza. L-effett ta' dan it-tip ta' *disclaimer* tnehħa permezz tar-Road Traffic Act 1972 s. 148(3) illum imsejjaħ ir-Road Traffic Act 1988

²⁰ ara per eżempju *Kevin Zammit v Maltapost* 31.05.2011 Prim'Awla, sedenti l-Onor. Imħallef J.R. Pace u l-każ ċelebri Ngliz antik *Smith v Charles Baker & Sons* (1891) AC 325 House of Lords

²¹ Ara Winfield & Jolowicz, *Tort*, 18th ed., 2010, para 25-6 page 1137, li jgħid li such cases are distinguished from *volenti* proper by Lord Denning M.R. in *Barnett v British Waterways Board* (1973) 1 W.L.R. 700. It is also implicit in the Unfair Contract Terms Act 1977 s. 2(3), that the defences are separate.

²² Section 2(1), quoted by Winfield & Jolowicz, *Tort*, 18th Ed., 2010, page 1138

s. 149(3). Limitazzjonijiet oħrajn ddaħħlu permezz tal-liġi tal-konsumatur;

Il-Kodiċi Ċivili Taljan jirregola l-*clausole di esonero da responsabilita`* fl-**Artiklu 1229** tiegħu, li jaqra hekk:

“E` nullo qualsiasi patto che esclude o limita preventivamente la responsabilita` del debitore per dolo o per colpa grave.

“E` nullo altresì` qualsiasi patto preventivo di esonero o di limitazione di responsabilita` per i casi in cui il fatto del debitore o dei suoi ausiliari costituisca violazione di obblighi derivanti da norme di ordine pubblico.

“La disciplina della responsabilita` civile puo` essere considerata di ordine pubblico, non consentendo percio` di essere neutralizzata mediante clausole di esenzione.”²³

Illi l-Artiklu 1162 ġdid tal-Kodiċi Ċivili Franciż²⁴ jgħid skjettament:

“Le contrat ne peut derogar a` l'ordre public ne par ses stipulations, ni par son but, que ce dernier ait ete connu ou non par toutes les parties.”

Ġja` snin qabel id-dħul tal-liġi l-ġdida Franciża, il-ġurista Franciża Genevieve Viney²⁵ ikkummentat kemm hu diffiċli għal-liġi, filwaqt li tiffissa punt t'ekwilibriju bejn il-liberta` tal-azzjoni u s-sigurta` tal-oħrajn, kif tagħmel permezz tar-regola tar-responsabilita`, tista' mbagħad

23 Carlo Castronovo, *La Nuova Responsabilita` Civile*, 3a edizione, Milano, 2006, p.596

24 In tema ta' obligazzjonijiet, f'1 t'Ottubru 2016, dahlet fis-seħh Ordinance 2016-131 li dahhlet l-ikbar emendi li qatt saru lill-kodiċi ta' Napuljun tul mitejn sena

25 *Traite droit. civil. Sous la direction de G. Viney*, p. 298, Paris, 1988

“permettre aux particuliers de le modifier en supprimant, per des conventions privees, tel ou tel chef de responsabilite”. Għalkemm Ghestin tieħu pożizzjoni inqas rigida fil-każ ta’ klawżoli li jllimitaw ir-responsabilita`, tafferma n-nullita` ta’ kull klawżola, kemm sempliciment limitattiva kif ukoll ta’ eżoneru, meta ssarra f’ sagrafiççju ta’ dritt essenzjali tal-vittma, b’mod partikolari fil-każ ta’ dannu lill-persuna.

“Non vi e` responsabilita` se il danneggiato ha prestato il proprio consenso all’attivit` del danneggiante, essendo consapevole di rischiare una lesione”²⁶

“Affinche` l’esimente possa operare occorre che il consenso... non abbia ad oggetto diritti indisponibili (ad esempio, diritti alla personalita`)”²⁷

“E` consentito l’esonero preventivamente concordato dalla stessa responsabilita` per colpa (clausola di non responsabilita`). Non e` ammesso pero` l’esonero preventivo anche dalle conseguenze che siano per derivare dal dolo o dalla colpa grave (pactum de dolo non praestando: art. 1229). Tale esclusione fin dal momento dell’assunzione dell’obbligo sarebbe in contrasto con la fondamentale esigenza di buona fede, per cui il soggetto non puo` sottrarsi alle conseguenze del suo agire che sia in grave contraddizione con l’impegno assunto. E` parimenti nullo il patto che esonera o limita la responsabilita` per fatti del debitore (o dei suoi ausiliari) che costituiscono violazione di obblighi derivanti da norme di ordine pubblico (ad es. Quelli attinenti alla salvaguardia

26 Cass. 8-6-2005, n. 11998

27 Massimiliano di Pirro, Responsabilita` Civile, 2011, p.102

*dell'altrui integrita` fisica, per cui e` invalida la clausola di esonero da responsabilita` per danni alla persona)*²⁸;

Illi l-liġi ġenerali tagħna, kif tinstab fil-Kodiċi Ċivili, m'għandhiex disposizzjonijiet espressi li jillimitaw id-difiża tal-*volens*. B'danakollu, dan żammx lill-Qrati tagħna milli xorta waħda jaddottaw limitazzjonijiet qawwija għaliha; kultant saħansitra iktar qawwija minn dawk li nsibu fil-liġijiet barranin imsemmija:

Illi f'**Borg v Calasione**²⁹ s-soċjeta` attriċi ddepożitat '**il fuq minn elfejn kaxxa lanġas mas-soċjeta` konvenuta għall-cold storage**. Ma nżammitx it-temperatura pattuwita u għalhekk il-lanġas tħassar. Ġie eċċepit l-eżoneru minn kull responsabilita` abbażi tal-klawżola stampata fuq l-irċevuta li "*the Company will not be responsible for loss or damage due to any cause whatsoever including... failure of machinery or plant maintain too high or low a temperature in the chambers*". Il-Qorti, għal raġunijiet mhux rilevanti għal din il-kawża, esprimiet id-dubbru tagħha hekk dak kienx hemm l-aċċettazzjoni ta' din il-kundizzjoni mill-attriċi. Imma komplet tgħid li anke kieku din kienet klawżola f'kuntratt regolament kostitwit "lanqas f'dak il-każ ma kien ikollha l-valur li teżonera lid-debitur mid-dolo, mill-kolpa gravi, ekwiparata għad-dolo, u mill-koplpa lievi, li tiġi riskontrata meta jkun hemm ommissjoni ta' dak il-grad ta' diligenza li l-liġi tirrikjedi fl-eżekuzzjoni ta' kull obligazzjoni in genere. Fi kliem ieħor, il-klawżola tal-irresponsabilita` bħal dik in eżami ma teżimix mir-responsabilita` meta jkun hemm vjolazzjoni ta' kuntratt jew ta' dover; u jekk jiġu stipulati espressament biex jeżoneraw

28 Alberto Trabucchi, Istituzioni di Diritto Civile, 48 ed., 2017, p. 863-864

29 Valhmour Borg v Major Alfred Calascione 25.05.1961 Qorti tal-Kummerċ, sedenti l-Onor. Imh. T. Gouder Kollez. XLV.iii.814

mid-dolo u miż-żewġ gradi ta' kolpa fuq riferiti, ikunu nulli, billi kuntrarju għall-prinċipju generali tal-morali, bażi tal-ordni pubbliku”;

Illi l-Qorti tal-Appell (Kummerċjali) fil-kawza **R. Borg noe vs G.M. Cini et** deciza fl-1 ta' Marzu, 1969 segwiet dak li l-Qorti tal-Appell fl-Ingilterra qalet fil-kawza **Karsales (Harrow) Ltd. Vs Wallis** (1965) 2 All E.R. 866 fejn **Lord Denning** kien qal:

“The law about exempting clauses has been much developed in recent years, at any rate about printed exempting clauses which so often pass unread. Notwithstanding earlier cases which might suggest the contrary, it is now settled that exempting clauses of this kind, no matter how widely they are expressed, only avail the part when he is carrying out his contract in its essential respects. He is not allowed to use them to cover for misconduct or indifference or to enable him to turn a blind eye to his obligations. They do not avail him when he is guilty of a breach which goes to the root of the contract. It is necessary to look at the contract apart from the exempting clause and see what the terms are, express or implied, which impose an obligation on the party. If he has been guilty of a breach of those obligations in a respect which goes to the very root of the contract, he cannot rely on the exempting clauses”;

Fl-istess sentenza Lord Parker L.J. (kif allura kien) qal: *“however extensive the exemption clause may be, it has no application if there has been a breach of a fundamental term”;*

Illi jinsab stabbilit li l-portata ta' *exemption clause* hi kwistjoni li għandha tiġi ddeterminata fuq interpretazzjoni tal-kuntratt *as a whole*: “huwa diffiċli li wieħed jenunċja prinċipju assolut ta' dritt dwar jekk il-klawsoli

ta' eżoneru mir-responsabbilita' għad-danni għandhomx ikollhom effett li jeżoneraw lid-debitur minn dik ir-responsabbilita'; kollox jiddependi minn ċerti direttivi ta' fatt".³⁰ Fis-sentenza *Vella v Caruana* il-konvenut stieden lill-attur u oħrajn imorru *abseiling* fil-proprjeta' tiegħu fuq responsabbilita' tagħhom u li ma kienx qed jerfa' responsabbilita' għalihom (dan qalulhom verbalment). Il-Qorti qalet "Illi meta tigi mressqa difiża ta' irresponsabbilita' bħal dik in eżami, din ma teżimix lil dak li jkun mid-dolo, mill-kolpa gravi, ekwiparata għad-dolo, u mill-kolpa lievi (Art. 1132 Kod. Ċiv.; sentenza Kumm *Borg v Calascione* 25.05.1961 u App. *Bonnici v Phoenicia Hotel Co Ltd.* 12.01.2005)".³¹ "Issa d-duttrina in materja turi li mhux il-klawsoli kollha t'eżoneru huma leċiti, u ma jistgħu qatt ikunu leċiti sal-pont li bihom ikun hemm dak li tissejjah *assicurazione delle colpe proprie*. Kwindi l-kliem *per loro conto, rischio e spese* jiswew bħala eżoneru, imma mhux sal-pont li jeskludu l-ħtija tal-kaptan jew tal-impriza minnu inkarikata, u li għaliha hu responsabbli...Jinghad fil-*Hurst, Principles of Commercial Law*, p.16:- "*Exceptions in charter parties or bill of lading exempting a ship-owner from liability will not protect him where the circumstances within those exceptions were brought about by a breach of contract of duty on the part of the ship-owner. Nor will such exceptions protect him where circumstances within them have been occasioned by the negligence of those for whom the ship-owner is responsible...*"³²;

Illi tabilhaqq, il-Kodiċi nnifsu jistipula li "l-obbligazzjoni... magħmula fuq kawża... illeċita, m'għandha ebda effett"³³ u li "l-kawża hija lleċita meta hija pprojbita mil-liġi jew kuntrarja għall-egħmil xieraq jew għall-

30 App. E. Zammit v E Petrococchino 25.2.52

31 *Eutemio Vella v Edward Caruana* 27.02.2008 Prim'Awla tal-Qorti Ċivili, per Imh. G. Valenzia (każ ta' absailing fejn inghad li qed imorru hemm fuq responsabbilita' tagħhom)

32 *Paul Camilleri v Paolo Mifsud* Appell Kummerc, 8 ta' Marzu, 1957

33 Art. 987, Kap 16

ordni pubbliku”.³⁴ M’hemmx dubbju li fl-ispirtu tal-ordinament ġuridiku tagħna tal-lum, fejn l-inkolumita` psiko-fiżika hija kkunsidrata li tiffirma parti mill-jedd fundamentali għall-ħajja, jitqies kontra l-ordni pubbliku li wieħed jaqbel li jippermetti lil haddieħor jippreġudikahielu bin-negliġenza jew imperizja tiegħu;

Ċ Applikazzjoni tal-prinċipji suesposti dwar *volens għall-każ preżenti*

Illi fl-imsemmija skrittura, paragrafu 5, hemm stipulat li “*It is very important to observe ALL instructions given because all inflatable rides are taken at the rider’s own risk*”. Kif inhi vergata din il-klawsola, donnha torbot it-trasferiment tar-riskju fuq il-passiġġier **biss kemm-il darba ma jobdix l-istruzzjonijiet li hemm fil-paragrafi 1 sa 4 fl-istess skrittura**. Din hija interpretazzjoni legittima billi klawżola li tillimita jew teskludi r-responsabilità ta’ min jerfa’ r-responsabilità ta’ ġarr ta’ passiġġieri għandu jkollha interpretazzjoni restrittiva: *contra proferentem*,³⁵

Illi kif ġja` ngħad, ma jirriżultax li l-attur m’obdiex l-ordnijiet in kwistjoni;

34 Art. 990

35 *If the meaning of a word or clause in a written document is not clear, or the word or clause is ambiguous, the verba fortius accipiuntur contra proferentem rule applies. In other words this rule provides that if there is any doubt about the meaning or scope of an exclusion clause, the ambiguity should be resolved against the party seeking to rely on the exclusion clause. It is the other party who is given the benefit of the doubt - Cape Group Construction (Pty) Ltd t/a Forbes Waterproofing v Government of the United Kingdom (99/2002) [2003] ZASCA 51; [2003] 3 All SA 496 (SCA) (23 May 2003) at para [13]*

Illi anke kieku din il-klawzola kellha tinftihem fis-sens li l-passiġġier jirkeb a riskju tiegħu **anke jekk jobdi l-istruzzjonijiet**, id-difiża tal-konvenuti tirnexxi kemm-il darba tkun limitata għar-riskji normali inerenti għall-vjaġġ. Lanqas dan iżda ma jirrizulta li huwa l-każ;

Illi fl-ipotesi li l-klawzola kienet intiża biex tkopri saħansitra n-negliġenza u/jew inkompetenza jew sewqan perikoluż tas-sewwieq, din hija mingħajr siwi u effett billi tmur kontra l-ordni pubbliku;

Illi għalhekk it-tieni, l-ewwel parti tat-tielet, u r-raba' eċċezzjonijiet ma jistgħux jintlaqgħu;

Illi dan ma jfissirx li l-attur m'għandux bżonn xorta waħda jgħib prova tal-premessi għat-talbiet tiegħu;

IV. XORTA U PIŻ TAL-PROVA F'KOLPA KUNTRATTWALI U AKWILJANA

Illi “*l-colpa aquiliana* tirrikorri meta d-dannu jigi kaġonat f'rapport ekstrakuntrattwali, *cioe`* tillimita ruħha għal fatt tal-bniedem bħala ksur tad-dover ta' protezzjoni jew ta' dover ġenerali tan-*neminem laedere* kombinat man-negliġenza taħt l-art. 1075, 1076 tal-Kodici mentri *l-colpa* jew responsabbilta' kuntrattwali tirisali għal kuntratt u hija fondata fuq il-vjolazzjoni tad-dover tal-prestazzjoni li l-obbligat għandu favur il-parti l-oħra”³⁶;

³⁶*Gaetano Spiteri v Thomas Castle* 18.08.1965 Prim'Awla sedenti l-Imħallef M. Caruana Curran - XLIX.ii.1027

Illi “diverso e` infatti il contenuto della prova che spetta al danneggiato, il quale in caso di inadempimento dell’obbligazione (contrattuale) deve provare soltanto tale inadempimento, spettando poi al danneggiante la prova liberatoria sulla responsabilita`; mentre nella responsabilita` aquiliana, il danneggiato deve provare non solo il fatto dannoso, ma anche la responsabilita` del danneggiante³⁷”;

Illi fi kliem il-Bianca:

“Come la prova degli altri elementi costitutivi dell’illecito, la prova della colpa e` a carico del danneggiato. **In cio` si riscontra una delle piu` vistose differenze della responsabilita` extracontrattuale rispetto a quella contrattuale, dove e` il debitore che ha l’onere di provare la sua mancanza di colpa**”³⁸;

“Per quanto si attiene al contenuto della prova liberatoria incombente in generale sul debitore inadempiente, va rilevato che a quest’ultimo **non e` sufficiente dare una prova generica delle proprie capacita` o della idoneita` della propria organizzazione o dei mezzi predisposti per l’adempimento.**

“Occorre piuttosto che egli dia la prova della sua assenza di colpa in relazione alla causa che ha impedito l’adempimento o l’esatto adempimento, che cioe` tale causa era imprevedibile e inevitabile alla stregua della dovuta diligenza.

“Questa prova implica l’identificazione della specifica causa impeditiva (il fortuito)”³⁹;

37 Enciclopedia Forense

38 C. Massimo Bianca, *Diritto Civile Vol 5 “La Responsabilita`”* para. 253: seconda edizione 2012

39 op.cit, para. 27

“Mentre la prova della mancanza di colpa e` a carico del debitore, la prova dell’inadempimento e` a carico del creditore”⁴⁰;

Illi “l-ħtija meta tigi kkunsidrata fl-entita` tagħha, hija waħda; u taħt dan l-aspett ma hemmx distinzjoni bejn kolpa kontrattwali u dik komunement imsejħa *aquiliana*, li titnissel minn delitt jew kważi delitt. Id-differenza bejniethom tinsab fil-kawża u fil-grad. In kwantu għall-kawża, il-ħtija kontrattwali tippresupponi obbligazzjoni pre-eżistenti li magħha hija marbuta; mentri l-ħtija *aquiliana* tippresupponi fatt li minnu titnissel *ex nunc*. In kwantu għall-grad id-differenza hija riposta fl-estensjoni tar-responsabbilita` fis-sens illi fil-kolpa kontrattwali wiehed jista’ jirrispondi ta’ ħtija hafifa skond il-każ, mentri fil-kolpa *aquiliana* r-responsabbilita` testendi ruħha b’mod li dwarha ma hemmx grad”⁴¹;

Illi skont Artiklu 1133 tal-Kodiċi Ċivili: “Id-debitur, ukoll jekk ma jkunx mexa b’ mala fidi, jiġi kkundannat għad-danni, jekk ikun hemm lok, sew minħabba li jkun naqas għall-esekuzzjoni tal-obbligazzjoni kemm ukoll minħabba d-dewmien fl-esekuzzjoni tagħha, **kemm-il darba hu ma jippruvax** illi n-nuqqas tal-esekuzzjoni jew id-dewmien sar minħabba xi haġa barranija li tagħha huwa ma kienx ħtija.”

V. APPLIKAZZJONI TAL-PRINĊIPJI DWAR KOLPA KUNTRATTWALI U AKWILJANA GĦALL-FATTISPEĊJE TAL-KAŻ PREŻENTI

Illi m’hemmx dubbju li filwaqt li hemm relazzjoni kuntrattwali mal-konvenut Ronald Agius; fil-konfront tal-konvenut Brian Agius m’hemmx

40 op.cit. para. 28

41 *Vassallo v Mizzi et* -09.04.1949 – Prim’Awla - Vol. XXXIII.ii.379

dan it-tip ta' relazzjoni. Dan tal-aħħar jista' jkollu biss relazzjoni *ex delicto*;

Illi fil-konfront ta' Agius, kull m'għandu jipprova l-attur huwa n-nuqqas ta' adempiment – f'dan il-każ vjaġġ sikur – u mbagħad il-piż tal-prova jdur fuq Agius biex juri li n-nuqqas ta' eżekuzzjoni seħħet għal xi raġuni li mhix htija tiegħu. Huwa evidenti li l-attur heles mill-piż tal-prova li ma kienx hemm adempiment tal-obbligazzjoni assunta mill-konvenut Agius. Għalhekk il-piż tal-prova f'dan il-punt idur fuq Agius. Dan ma ppruvax li l-incident seħħ għal raġunijiet li ma kellux kontroll fuqhom. Għalhekk it-talba tal-attur għad-dikjarazzjoni ta' responsabilita' ta' Agius jithoqqilha tintlaqa';

Illi min-naħa l-oħra, fil-konfront tal-konvenut l-ieħor Brian Dingli, l-attur għandu d-dover li jipprova li l-fatt danneġġjanti seħħ bi htija tal-konvenut Dingli. M'hemmx dubbju li l-attur wettaq dan id-dover billi pprova li Dingli saq b'mod azzardat u addirittura perikoluż u li kien dan l-aġir li ta' lok għas-sinistru;

VI. LIKWIDAZZJONI TAD-DANNI

VI.A Damnum Emergens

Illi hu indiskuss illi l-skop tal-ġoti ta' kumpens għad-danni huwa dak tar-*restitutio in integrum* fis-sens illi “l-iskop tal-ħlas tad-danni huwa dak li terġa' tpoġġi lil min ikun sofrihom fil-posizzjoni daqsliekieku huwa ma għalu xejn”.⁴² Lord Goddard ippoġġiha hekk: “*The basic principle as far as loss of earnings and out-of-pocket expenses are concerned is that the injured person should be placed in the same financial position, so far as can be done by an award of money, as he would have been had the accident*

⁴² *Borg v Muscat* – 09.01.1973 - PA

*not happened*⁴³;

Illi għal dak li jirrigwarda id-*damnum emergens*, l-attur ressaq numru ta' rċevuti⁴⁴ li jikkonsistu f'xiri ta' mediċini, żjarat għand konsulenti mediċi kif ukoll irċevuti minn naħa tal-legali tiegħu. Dawn l-irċevuti jammontaw għal €265.92;

Illi l-attur kien jaħdem bħala *leader* għax-xhur tas-Sajf iżda minħabba l-ġrieħi li sofru fl-aċċident ma setax ikompli b'dan ix-xogħol. Skond il-kuntratt tiegħu⁴⁵ kellu introjtu ta' elf u erba' mitt Ewro (€1,400) fix-xahar. Huwa tilef tnax-il ġimgħa xogħol mid-data tal-aċċident sal-aħħar ta' Settembru 2010 u għalhekk tilef €3,900;

Illi b'konsegwenza tal-inċident, l-attur tilef sinna li minħabba f'hekk qed jinkorri spejjeż addizzjonali f'*orthodontic treatments*. Dan apparti l-*fixed retainer*⁴⁶ li b'kollox jammontaw għal €3150⁴⁷. Għalhekk taħt dan ir-ras ta' danni, tirriżulta dovuta s-somma ta' €7,315.92;

VI.B Lucrum Cessans:

(a) Qligh tal-attur:

Wara l-inċident, l-attur gie ingaġġat bħala Allied Health Professional (Radiography – Therapeutic and Diagnostic)⁴⁸ b'salarju ta' €17,135.98 fis-sena b'seħħ mill-11 ta' Novembru 2014, li jitla' b'żidiet ta' €407.67 sa massimu ta' €19,582. Dan ifisser illi l-attur jitla' sal-massimu tal-paga tiegħu wara sitt snin ta' hidma fl-istess xogħol (sena 2020). L-attur għadu jibda l-ħajja tax-xogħol u għalhekk il-Qorti se tieħu in konsiderazzjoni il-paga massima tal-attur sabiex tpatti għall-eventwali żidiet tal-gholi tal-ħajja li mhix sejra tieħu kont tagħhom;

(b) Diżabilita`:

⁴³ *British Transport Commission v Courley* (1956) AC 185 at 206, HL kif kwotata f' Trevor Grech vs Lawrence Agius – 17.10.2018 - PA

⁴⁴ fol 33- 42

⁴⁵ dokument EF 15 a fol 43

⁴⁶ ara rapport ta' Dr Audrey F.Pace wara li l-attur gie awtorizzat jesebixxi dawn id-dokumenti b'digriet ta' din il-Qorti fid-19 ta' april 2018- Dok W1 – Dok W5 a fol 300 et seq.

⁴⁷ ara nota ta' sottonissjonijiet tal-konvenut a fol 393

⁴⁸ fol 141

Illi mir-rapport tal-espert mediku ta' Dr Robert Sammut [a fol 129 et tal-proċess] jirriżulta li d-dizabilita` prezenti tar-rikorrent hija ta' 4%. Il-Qorti qed timxi ma dan ir-rapport tal-espert mediku u tiffissa 4% bħala dizabilita`;

(ċ) Multiplier:

Illi meta seħħ l-incident, l-attur kellu biss tmintax-il sena iżda beda jaħdem wara li ggradwa mill-Universita' ta' Malta ċjoe` ta' tnejn u għoxrin sena. L-aċcident in kwistjoni żgur illi ma impedihx milli jilhaq dak li xtaq jilhaq u għalhekk il-Qorti se tqis l-eta` ta' tnejn u għoxrin sena bħala indikazzjoni għal-*multiplier*. B'applikazzjoni tal-iskeda utilizzata **f'Azzopardi v Awtorita` dwar it-Trasport ta' Malta**⁴⁹ il-Qorti qed tagħzel *multiplier* ta' 35 sena minħabba l-kontigenzi tal-ħajja futura;

(d) Lump Sum Payment:

Illi kif din il-Qorti, kif ippreseduta, kellha okkazjoni tagħmel. "mhix sejra, kif soltu jsir, tagħmel tnaqqis minħabba li qiegħda tingħata *lump sum*. Tnaqqis bħal dan kien jagħmel sens sa ftit tas-snin ilu meta l-banek kummerċjali kienu jagħtu sa madwar 5% għal depożiti fissi. Li kien ifisser li f'ċerti każijiet, il-vittma kienet tieħu permezz tal-imgħax, somma ekwivalenti għall-paga li kien ikollha li kieku ma seħħx l-incident; u fl-aħħar mill-aħħar tibqa' bis-somma kapitali f'idejha. Dan iżda mhuwiex il-każ fiż-żminijiet tal-lum, fejn l-imgħax huwa prattikament negligibbli, u l-kapital ikollu "jittiekel" fi kliem ieħor jiġi kkunsmat⁵⁰;

Illi fid-dawl ta' dawn il-konsiderazzjonijiet kollha, il-Qorti tasal biex tillikwida d-danni li jmissu jithallsu lill-attur bħala telf ta' qligħ għall-gejjieni fis-somma ta' €27,414.80 (€19,582 x 35 x 4%);

Illi miġburin flimkien id-danni likwidati jammontaw għal €34,730.72;

Decide:

Għal dawn ir-raġunijiet, il-Qorti qiegħda taqta' u tiddeċiedi l-kawża billi tilqa' t-

⁴⁹ *Anthony Azzopardi et v Awtorita' dwar it-Transport ta' Malta*, deċiża fit-8 ta' Marzu 2012 – Prim'Awla, ippreseduta mill-Onor. Imhalled Lino Farrugia Sacco

⁵⁰ *Trevor Grech v Lawrence Agius* – Qorti Ċivili, Prim'Awla, 17 t'Ottubru 2018

talbiet tal-attur billi:

(1) issib il-konvenuti responsabbli għal-inċident in kwistjoni;

(2) tillikwida d-danni fis-somma ta' €34,730.72;

(3) tikkundanna lill-imħarrkin flimkien u solidalment bejniethom, biex iħallsu lill-attur s-somma hekk likwidata ta' €34,730.72 flimkien mal-imghaxijiet legali fuq dik is-somma b'seħħ mid-data ta' din is-sentenza sal-jum tal-ħlas effettiv;

Spejjeż tal-kawża a kariku tal-konvenuti.

Onor. Imħallef
Grazio Mercieca